

- Clemedson, C.-J. 1973a. Smärre uppsatser och meddelanden. *Najas flexilis* funnen i Södermanland. – Svensk Bot. Tidskr. 67: 303–307.
- Clemedson, C.-J. 1973b. Kärnbo och Mariefred, kultur, vegetation och flora. – Sömländska handlingar nr 30. Södermanlands hembygds- och museiförbund, Nyköping.
- Clemedson, C.-J. 1975a. *Potamogeton rutilus* funnen i Södra Kärrlängen i Södermanland. – Svensk Bot. Tidskr. 69: 440.
- Clemedson, C.-J. 1975b. Ytterligare en lokal för *Najas flexilis* i Mariefredstrakten. – Svensk Bot. Tidskr. 69: 439–440.
- Eriksson, Å. 1994. Makrofossilanalys av förekomst och populationsdynamik hos *Najas flexilis* i Sörmland. – Examensarbete i växtekologi vid Botaniska institutionen 1994: 2, Stockholms universitet.
- Gärdenfors, U. (red.) 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005. – ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Hultén, E. & Fries, M. 1986. Atlas of North European vascular plants north of the Tropic of Cancer I–III. – Koeltz, Königstein.
- Milberg, P. & Martinsson, K. 1992. Ett 1800-talsfynd av sjönajas, *Najas flexilis*, från norra Småland. – Svensk Bot. Tidskr. 86: 7–8.
- Nilsson, Ö. & Gustafsson, L.-Å. 1979. Projekt Linné rapporter 93–105. – Svensk Bot. Tidskr. 73: 71–85.

ABSTRACT

Jacobson, A. 2005. Sjönajas återfunnen i Södra Kärrlängen. [*Najas flexilis* rediscovered in Söder-

manland, southeast Sweden.] – Svensk Bot. Tidskr. 99: 332–336. Uppsala. ISSN 0039-646X.

The rare aquatic plants *Najas flexilis* and *Potamogeton rutilus* were rediscovered in Lake Södra Kärrlängen in the Swedish province of Södermanland after 14 years' absence. Lake Södra Kärrlängen has an interesting flora that also includes several regionally rare plants such as *Potamogeton crispus* and *P. praelongus*. The lake is small (ca 0.5 km²), mesotrophic and very shallow (mostly less than 1 m). The bottom consists of a several metres deep layer of mud and gyttja. Lake Södra Kärrlängen has been lowered several times during the last century, the last time presumably in the late 1980s, which probably has affected the flora considerably.

Anders Jacobson är styrelseledamot i Svenska Botaniska Föreningen. Han har sysslat mycket med vattenväxter och har skrivit åtgärdsprogram för småsvalting, murgrönsmöja och några hotade natearter.

Adress: Vellinge Väster Byaväg 6, 235 91 Vellinge
E-post: a_jacobson05@yahoo.se

Sjönajas – nytt fynd i Småland

I somras hittades sjönajas på en ny lokal i Småland. Maria Carlsson och Matilda Apelqvist berättar om sitt fina fynd.

MARIA CARLSSON & MATILDA APELQVIST

Fyndet av sjönajas *Najas flexilis* gjordes i samband med en inventering i Södra Vixen några kilometer sydväst om Eksjö den 29 augusti 2005. Vi fick då upp ett exemplar vid krattning med en så kallad Lutherräfsa. Det blev många telefonsamtal och ett evigt skickande av bilder innan bestämningen var klar. Desto roligare blev det när vi kunde konstatera att det var en riktig raritet vi hittat.

Vid återbesök tillsammans med Margareta Edqvist genomfördes krattning och snorkling efter arten med lyckat resultat. Sjönajasen växte gles på drygt tre meters djup över ett relativt stort område i den aktuella viken. På växtplatsen var botten mjuk och vegetationen gles. Där fanns också trubbnate *Potamogeton obtusifolius*, höstlänke *Callitriche hermaphroditica* och vattenpest *Elodea canadensis*. Längre ut, på fyra till fem meters djup, dominerades vegetationen helt av vattenpest som växte i tjocka mattor. Vattenpesten kan bli ett hot mot sjönajasen om den skulle breda ut sig även på grundare vatten. Därför är det angeläget att bevaka lokalen för att kunna upptäcka eventuella förändringar i utbredningen av såväl sjönajas som de konkurrerande arterna.

Sjönajas har små, cirka 5 mm långa frukter som siter direkt i bladvecken. Foto: Maria Carlsson.

Najas flexilis has inconspicuous, ca 5-mm-long fruits.

Hoten mot sjönajasen anses vara övergödning, igenväxning samt att dess sällsynthet gör den sårbar för negativa förändringar i de få sjöar där den finns i idag. För att hjälpa sjönajasen och andra hotade arter skrivs åtgärdsprogram som kommer att följas upp av länsstyrelserna. Ansvaret för åtgärdsprogrammet för sjönajas kommer att ligga på länsstyrelsen i Jönköping.

Södra Vixen tillhör Emåns vattensystem och är ett Natura 2000-område. Sjön är av riksintresse för naturvården, främst på grund av de många rödlistade arter som finns där (Länsstyrelsen i Jönköpings län 2003). Sjön är också föreslagen som nationellt särskilt värdefull inom arbetet med att peka ut värdefulla vatten som genomförts av länsstyrelserna på uppdrag av Naturvårdsverket. Hotade växter i sjön är förutom sjönajas även styvnate *Potamogeton rutilus*, bandnate *P. compressus* och den kolonibildande blågrönbakterien sjöhjortron *Nostoc zetterstedtii*.

Sjönajas har i modern tid noterats endast från ett fåtal sjöar i Skåne och två närbelägna sjöar i Södermanland. Det senaste fyndet av sjönajas i Småland gjordes 1879 av Gustaf Ivar von Cedervald. Platsen för fyndet är lite osäker men troligen var det i Bysjön nära Halsebo i Södra Vi socken. Per Milberg försökte återfinna arten i Bysjön 1991 men utan resultat (Milberg m.fl. 1992). Arten är klassad som Akut hotad (CR) enligt den svenska rödlistan (Gärdenfors 2005). Den finns även upptagen i EU:s habitatdirektiv som listar sällsynta arter som ska skyddas enligt Natura 2000.

Citerad litteratur

- Gärdenfors, U. (red.) 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005. – ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
 Länsstyrelsen i Jönköpings län 2003. Naturvärdesbedömning av sjöar. Emån i Jönköpings län. – Meddelande 2003: 2.
 Milberg, P. & Martinsson, K. 1992. Ett 1800-talsfynd av sjönajas, *Najas flexilis*, från norra Småland. – Svensk Bot. Tidskr. 86: 7–8.

ABSTRACT

Carlsson, M. & Apelqvist, M. 2005. Sjönajas – nytt fynd i Småland. [*Najas flexilis* rediscovered in Småland, south Sweden.] – Svensk Bot. Tidskr. 99: 336–337. Uppsala. ISSN 0039-646X.

Najas flexilis was found in 2005 in Lake Södra Vixen in the province of Småland, south Sweden. The only previous find in Småland was from 1879.

Maria Carlsson och Matilda Apelqvist har inventerat vattenväxter inom arbetet med basinventering av Natura 2000-sjöar i Jönköpings län under 2005.

Adress: Maria Carlsson, Länsstyrelsen i Jönköpings län, 553 38 Jönköping
 E-post: maria.carlsson@f.lst.se